

**ТРАНСФОРМАЦІЯ РОЛІ ВЕДУЧОГО В СЦЕНІЧНОМУ МИСТЕЦТВІ
ПІД ЧАС ВІЙНИ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ**

I. Sikalov

**TRANSFORMATION OF THE HOST'S ROLE IN PERFORMING ARTS
DURING UKRAINE'S WAR FOR INDEPENDENCE**

Переосмислення призначення сценічного мистецтва через Війну за Незалежність України актуалізувало також питання ролі ведучого на українській сцені. Водночас зміни в освітньому процесі, що зумовили впровадження інтегративної спеціальності «перформативні мистецтва», так само спонукають до перегляду компетенцій та обстоювання театрального мистецтва як спеціалізації. Тому фахова проблема можливостей і призначення ведучого в сценічному мистецтві перетинається з питаннями мистецької освіти театрального спрямування.

Особливості професії ведучого в українських реаліях досліджували, зокрема, М. Матушенко, Р. Набоков, О. Настаченко та А. Лебедь, О. Старшой. Однак трансформації, зумовлені повномасштабним вторгненням, потребують теоретичного впорядкування.

Із загальної кількості характерних рис, що простежуються як зміни в ролі ведучого у зв'язку з російсько-українською війною, варто зосередитися на стратегії спілкування, навичках фандрейзингу та роботі з простором.

Повномасштабна фаза війни загостила ключові для ролі ведучого проблему в українському суспільстві — потребу в емпатичному спілкуванні та інклюзивності. Навіть під час війни є потреба у святкуванні, урочистостях і розвагах. Водночас психоемоційний стан мобілізованих, ветеранів, а також членів сімей загиблих і зниклих безвісти військових спонукає ведучих опановувати навички кризової комунікації. З цієї причини маска як невід'ємний структурний елемент роботи ведучого, за допомогою якої створюється образ для конкретного заходу, має наділятися такими властивостями, як щирість, делікатність і почуття гумору. Тобто, мовленнєва стратегія ведучого має орієнтуватися на створення психологічно безпечного простору шляхом здатності артикулювати травматичні для українського суспільства теми і поєднувати їх із гумором для підтримки співгромадян або висміювання ворога.

Другим важливим елементом у характеристиках ведучого, зумовлених повномасштабним вторгненням, є навички фандрейзингу. Адже ведучий під час проведення заходу постає як режисер, спроможний активізувати аудиторію. Тоді як потреба у зборі коштів на ЗСУ, гуманітарних проектах, допомозі дітям полеглих воїнів супроводжується необхідністю довіри і прозорості. Переконливість ведучого, вміння керувати емоціями публіки для позитивної мети забезпечує не тільки збір необхідної суми, але і посилює авторитет ведучого як складову його особистого іміджу.

Останнім елементом із числа характеристик ведучого, зумовлених російсько-українською війною, є робота з простором. Непередбачуваність умов, відсутність спеціалізованих приміщень та обладнання, нестача учасників творчо-режисерської групи зумовлюють формування адаптивності до простору. Крихкий психоемоційний

стан українського глядача спонукає до обережного поводження зі звуко-шумовим супроводом, особливо за умов роботи з аудиторіями дітей і підлітків. Зміна формату через переміщення із зали до бомбосховища або використання не призначеного до масового заходу приміщення роблять затребуваною навичку імпровізації. Тобто, робота ведучого за таких умов вимагає поєднання режисерського бачення з етичністю й технічною гнучкістю.

Отже, роль ведучого за умов війни демонструє поєднання художніх характеристик із соціально вагомими та спонукає до оновлення компетенцій в процесі здобуття освіти з театральної спеціалізації у «перформативних мистецтвах» шляхом інтеграції навичок кризової комунікації, фандрейзингу та режисерської адаптивності у роботі з простором. Війна за Незалежність України постає чинником актуалізації здатності сценічного мистецтва впливати на світоглядні настанови українського суспільства.

А. Лебідь

**АКТОР У ПОСТЦИФРОВУ ЕПОХУ:
ВИКЛИКИ ТІЛЕСНОСТІ, ПРИСУТНОСТІ ТА ВЗАЄМОДІЇ**

A. Lebid

**THE ACTOR IN THE POSTDIGITAL ERA:
CHALLENGES OF CORPORALITY, PRESENCE, AND INTERACTION**

У сучасному соціокультурному середовищі постцифрова епоха формує нові виклики перед акторською професією, загострює необхідність бути зануреним у сучасність в усіх її проявах — розуміти її та відповідати їй. Театральна сцена, в якій ще донедавна тілесна присутність була беззаперечним та основним ядром взаємодії, сьогодні дедалі частіше конкурує з екранами, фільтрами, діджитал-образами та алгоритмами. І доволі часто програє. Саме тому питання тілесності, реальної присутності актора й глибини міжособистісної взаємодії набуває нового, особливого значення — і не лише як естетична, а вже й як педагогічна та філософська категорія.

Постцифрова реальність сьогодні — це вже не технічний контекст, а особливий стан свідомості, у якому цифрове і фізичне невіддивно переплетені, не здатні існувати одне без одного. У цій реальності присутність на сцені вимагає від актора не тільки фахової майстерності, але й здатності зберігати автентичність у просторі, де реальне часто стає своєрідним симулякром, копією без оригіналу. Попри все, театр залишається тим рідкісним місцем, місцем із унікальною специфікою, де глядач і виконавець все ще мають шанс перебувати у живому контакті, бути разом у спільному ритмі дихання, погляді, переживанні паузи. І слід сприймати це не як сентиментальну данину минулому, а як виклик часу, на який педагог театральної школи має навчити відповідати своїх вихованців.

Тілесність актора у XXI ст. — це не просто здатність рухатися сценою чи майстерно володіти пластикою. Це тілесність як форма мислення, як інструмент діалогу зі світом, як носій етичної присутності. У своїх дослідженнях Е. Фішер-Ліхте, сучасна німецька дослідниця театру, яка, зокрема, обґрунтувала термін «перформативність» для аналізу нових мистецьких практик, наголошує на трансформативному потенціалі тілесної взаємодії на сцені, де тіло стає не об'єктом, а суб'єктом дії. Така присутність не сумісна з поверховістю, вона потребує від актора